

dr. Fr. v. Schwarze, „Der kroatische Entwurf“, Gerichtsaal, B. XXXI. H. 8;

dr. E. Ullmann, „Bemerkungen zu dem ersten Theile des Entwurfes eines Strafgesetzes für die Königreiche Kroatien und Slavonien“, Gerichtsaal, B. XXXII. H. 6 in 7;

dr. E. Brusa, „Il progetto del codice penale croato“, Rivista di Discipline Carcerarie 1880, Fasc. 6;

dr. J. Ružić, „Ocjena osnove kaznenoga zakona“, Mjesecnik 1880;

Profesorski kolegij pravne fakultete hrvatskega vseučilišča v Zagrebu izdal je: „Mnenje profsorskega sbora pravo i državo slovoga fakulteta na kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu ob osnovi novoga kaznenoga zakona“, Zagreb 1881, kateri spis je uredil prof. dr. J. Čakanić.

Razun teh izišla so še manjša menenja in sicer od dr. E. Mankanca v Slobodi 1881, od dr. A. Körösi-ja v Jogtudo manyi Közlöny 1880, od Anonymus-a v Obzoru 1880 in od dr. T. Löw-a v Magyar Igazságügy XIII.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) V slučaju zapeljave, katera stvarja učin prestopka po §-u 506. k. z., presojati je zasebnopravni zahtevek zapeljanke po §-u 1324. o. d. z., in zapeljanka nima samo pravice do odškodbe, ampak do popolnega zadostila.

Tožnica zahtevala je od toženca B., kateri je bil radi prestopka po §u 506. k. z. pravomočno obsojen, s tožbo, da jej mora toženec škodo, katero jej je s tem prizadjal, da jo je pod nedopolnjeno obljubo zakona zapeljal in onečastil, povrniti z zneskom določenim s številkami.

Le-ta zahtevek zavrnili sta enoliko obe nižji instanciji. Vodilo jih je pri tem naslednje pravno razmotrivanje:

Zapeljava sama na sebi ne vtemeljuje še nobene pravice do povračila. Le-ta pravica nastane temveč šele v slučajih, ako zapeljanka pozneje rodi otroka. Radi tega se samo pridržuje po

§-u 506. k. z. onečaščenki pravica do odškodovanja. Obseg te pravice je v §-u 1328. o. d. z. natanko določen in neodvisen od nagiba, kateri je zapeljavo povzročil. Okolnost, da se je zapeljava zgodila na način, kateri je po kazenskem zakonu prepovedan, ne more vtemeljevati višje pravice, posebno ne one, do popolnega zadostila v smislu §-a 1324. o. d. z., kajti § 506. k. z. govori samo o pravici onečaščenke do »odškodovanja«. Ne more pa biti dvoma, kaj je s tem razumevati, ker § 42. k. z. natanko razločuje pravico do odškodovanja od one do zadostila.

Najvišje sodišče smatralo pa je s razsodbo z dne 19. januarja 1897, št. 101, da je tožbeni zahtevek vtemeljen iz sledečih razlogov:

Po §-u 46. o. d. z. daje že sam odstop od zaroke ali od predhodnje obljube, poročiti se, ženski osebi, na katere strani ni nastal nobeden vtemeljen razlog do odstopa, zahtevno pravico, katera sega čez meje §-a 1328. o. d. z., ker se jej pridržuje pravica do povračila resnične, po odstopu povzročene škode.

V predležem slučaju zakrivil je toženec dejanje, katero je po občem kazenskem zakonu pod kaznijo prepovedano, in ima že zaradi tega dolžnost, da dá poškodovanki (toženki) popolno zadostilo, in po okoliščinah, povrne poškodovanki celo vrednost posebne priljubljenosti, kar jej je odšlo ali bilo poškodovano, kakor se to razvidi iz določil §-ov 1294., 1330., 1331., 1338. in 1340. o. d. z. To načelo uporabljati je tudi na zapeljavo in onečaščenje ženske osebe, storjeno pod nedopolnjeno obljubo zakona, ker se uporaba prvega odstavka §-a 1328. obč. drž. zak. po svojem smislu in z ozirom na drugi odstavek istega paragrafa, nanaša samo na one slučaje, v katerih se je zgodila zapeljava in zaplodba, ne pa na slučaj, v katerem se je izvršila zapeljava pod okolnostjo, katera stvarja učin zločina ali prestopka. V §-u 251. drugega dela kazenskega zakonika z leta 1803. in v §-u 506. k. z. z leta 1852. določuje se izrečno, da se pridržuje v slučaju zapeljave in onečaščenja pod nedopolnjeno obljubo zakona poškodovanki pravica do odškodovanja.

Ker se tam ne jemlje v misel slučaj, da je iz zapeljave in onečaščenja nastala zaplodba, je pač jasno, da je v onem paragrafu določena dolžnost do odškodovanja popolnoma neodvisna od določila §-a 1328. o. d. z. in da nastane tudi tedaj, ako se ženska oseba ni zaplodila. V slučaju toraj, da je izvršila se zapeljava na način,

kateri stvarja učin prestopka po §-u 506. k. z., kakor je to v predležečem slučaju, ne more biti dvoma, da je zasebnopravni zahtevek zapeljanke presojati po §-u 1324. o. d. z., da toraj toženki ne pristojata samo pravica do odškodbe, ampak tudi do popolnega zadostila.

Nazor spodnjih instancij, da §-a 1323. in 1328. o. d. z. zapeljani ženski osebi prisojata samo povračilo stroškov poroda in otroške postelje, žali pa tudi pravila razlaganja, določena v §-u 6. o. d. z., iz katerih izhaja, da § 1328. zahtevne pravice, pristojee zapeljanki ne opisuje samo taksativno, in da je imel zakonodavec pri določilu §-a 506. k. z. pred očmi splošne, na pravico do odškodbe in zadostila nanašajoče se določbe in da je hotel nanje opozoriti.

Razsodbi nižjih instancij vidita se toraj v tem oziru protizakoniti in očitno nepravilni, ker odrekata toženki po §-u 1324. o. d. z. pristojee jej pravico do popolnega zadostila, katero se po §-u 1323. o. d. z. ne razteza samo na odškodbo, ampak tudi na izgubljeni dobiček in na poravnavo storjene razžalitve. Vsled tega ugodilo se je, pripustivši določila dvornega dekreta z dne 15. februarja 1833, št. 2593. zb. j. z. in prenašivši razsodbo obeh nižjih instancij, tožbenemu zahtevku.

Ob enem ukrenilo se je, da se vpiše na čelu navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod števil. 164.

b) Eksekucijski sodnik ima samo pravico, vgotoviti okoliščini, na katere se opira eksekucijska prošnja.

S pravomočno razsodbo okrajnega sodišča v L. z dne 26. junija 1886, št. 5378 spoznalo se je, da mora toženec Jurij M. priznati, da je poljska pot parc. št. 2129/2 k. o. Š., ki je lastnina občine Š., prosta služnosti kolovoza glede toženčevega zemljišča vl. št. 9 k. o. T., in da mu je samo izjemoma v zimskem času dovoljeno voziti provizorično po tej poljski poti, ako je hribska cesta zametena in tir po njej še ni napravljen, po navedeni poljski cesti pa je pešpot že odprta, in sicer dotlej, da se tir po hribski cesti odpre, in da mu kot posestniku zemljiške parcele št. 1028 k. o. Š., kupljene od urb. št. 10 ad Š., pristojata samo pravica gospodarskih voženj po navedeni poljski poti, in se mora toraj toženec proti

izvršilu vzdržati vsake lastitve služnosti kolovoza po poljski poti parc. št. 2129/2 k. o. Š. Ker je toženec Jurij M. vkljub tej razsodbi po vprašavni poljski poti vozil, vložila je imovinska uprava občine Š. proti Juriju M. eksekucijsko prošnjo, zahtevajoča, naj se naloži izvršencu za prestopok globa.

Okrajno sodišče v C. je z odlokom z dne 22. septembra 1896, št. 3610 začasno odklonilo, izdati razsodilo o eksekucijski prošnji imovinske uprave občine Š. in najprvo uradoma naprosilo upravno oblastvo, naj izda razsodilo o javnosti vprašavne poljske poti parc. št. 2129/2 k. o. Š., in konečno naložilo izvršencu, naj osebno pri občinskem uradu zahteva, da se izda tako razsodilo.

Vsled rekurza imovinske uprave občine Š. prenaradilo je višje sodišče v G. z odločbo z dne 21. oktobra 1896, št. 10037 odlok prvega sodišča in naložilo okrajnemu sodišču, naj razsodi o stvari, ne oziraje se na izdani nalog, uvaža, da je razsodba z dne 26. junija 1886, št. 5378, na katero se opira eksekucijska prošnja, pravomočna, in da eksekucijskemu sodniku ne pristoja, razun da vgotovi okolnost, je li izvršenec proti dolžnosti, katero mu je naložila navedena razsodba, storil kako dejanje, katero krati pravice občine Š., tudi še uradoma povzročiti poznejše razsodilo občinskega odbora, katero nikakor ne more vplivati na rešitev eksekucijske prošnje.

Na revizijski rekurz izvršenca Jurija M. potrdilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 15. decembra 1896, št. 14580 odločbo višjega sodišča iz njenih stvarnih in zakonu primernih razlogov.

c) Pridobitne in gospodarstvene zadruge, katere imajo namen, pospeševati pridobitek ali gospodarstvo svojih članov z dovoljevanjem kredita, opravičene so, iskati kredita tudi pri nečlanih in sprejemati hranilne vloge tudi od nečlanov.

Trgovinsko in pomorsko sodišče v Trstu vpisalo je z odlokom od 27. januarja 1894, št. 1878 v združni register tvrdko »Podgrajska posojilnica in hranilnica, registrovana zadruga z neomejenim poroštvom«. Po §-ih 2., *lit. b*) in 51. združnih pravil sprejemati sme omenjena zadruga hranilne vloge od vsakogar. Tržaško namestništvo sporočilo je to z dopisom od 2. maja 1896,

št. 5828 trgovinskemu in pomorskemu sodišču v Trstu, češ, da to poslovanje, izvršeno po zadrugi, ni v skladnosti z javnim interesom.

Z dekretom od 8. maja 1896, št. 8173 naložilo je trgovinsko in pomorsko sodišče tržaško zadrugi, naj se skliče izvanredni občni zbor, ki bi sklepal o izločitvi omenjenega določila združnih pravil, in naj premembo pravil predloži sodišču, uvaža, da določilo §-ov 2., *lit. b*) in 51. pravil, po katerem je zadruga opravičena sprejemati hranilne vloge ne samo od strani članov, ampak tudi od nečlanov, ni v zakonu vtemeljeno, ker se na ta način združno poslovanje raztegne na vrsto posel, katerih izvrševanje spada v področje posebnih zavodov, organizovanih po posebnih zakonih, kateri stoje pod posebnim državnim nadzorstvom, kakor hranilnic, bank in dr., uvaža, da se mora zaradi tega nezakonito določilo izločiti iz pravil.

Višje sodišče tržaško je zavrnilo z odločbo od 24. julija 1896, št. 3182 rekurz zadruga in potrdilo nalog prve instancije, uvaža, da je v smislu §-a 51. združnih pravil zadruga opravičena sprejemati hranilne vloge od vsakogar, tudi če ni član zadruga, in da jih izplačuje onemu, ki je prinesel knjižico, v kateri so zabeležene, uvaža, da je za tako vrsto opravil treba vladnega dovoljenja po §-u 93. združnega zakona, da se pa tako dovoljenje ni dokazalo, vsled česar je nalog trgovskega in pomorskega sodišča vtemeljen.

Najvišje sodišče ugodilo je z odločbo od 16. decembra 1896, št. 14583 izvanrednemu rekurzu Podgrajske posojilnice in hranilnice, razveljavilo izpodbijana odloka obeh nižjih instancij in odredilo, da se razveljavi z odlokom trgovskega in pomorskega sodišča v Trstu od 8. maja 1896, št. 8170 zadrugi »Podgrajska posojilnica in hranilnica« dani nalog, po katerem naj se skliče izvanredni občni zbor, ki bi sklepal o izločitvi v §-ih 2., *b*) in 51. pravil nahajajočega se določila, katero pooblašča zadrugo, sprejemati hranilne vloge od vsakogar, tudi če ni član zadruga.

Razlogi:

Ker je z odlokom od 27. novembra 1894, št. 18878 dovolilo trgovinsko in pomorsko sodišče v Trstu zadrugi z neomejenim poroštvom »Podgrajska posojilnica in hranilnica«, da se vpiše združna pogodba v združni register, in se je ta vpis tudi že izvršil, ome-

njeno sodišče ni bilo opravičeno nalagati zadrugi, naj premeni že potrjena in vpisana združna pravila na ta način, da se izloči v §-ih 2., b) in 51. nahajajoče se določilo, po katerem je zadruga vpravičena, sprejemati hranilne vloge od vsakogar, če tudi ni član zadruge, niti ni bilo opravičeno, nalagati jej, naj se skliče izvanredni občni zbor, kateri bi o tem sklepal. Nalog za tako premembo ne da se opravičiti tudi že iz razloga ne, ker se preje navedeno določilo §-ov 2., b) in 51. društvenih pravil ne more smatrati kot določilo, ki bi nasprotovalo združnemu zakonu, ker se imajo po §-u 1. zakona od 9. aprila 1873, št. 70. drž. zak. uporabljati določila tega zakona na društva z neomejenim številom članov, ki imajo namen, pospeševati pridobitek ali gospodarstvo svojih članov po vzajemnem delovanji ali po dovoljevanji kredita. Ako se toraj v §-u 2. pravil kot predmet in namen zadruge »Podgrajska posojilnica in hranilnica« izrečno označa vzajemno pridobivanje denarnih sredstev, ki je člani potrebujejo za svojo trgovino in za svoje gospodarstvo, in pri tem določuje, da se ta opravila vrše le med člani zadruge, da se toraj krediti dovoljujejo le združnim članom, odgovarja ne samo označeni namen, ampak tudi poslovanje zadruge popolnoma določilo §-a 1. navedenega zakona. Okolnost, da družba sprejema hranilne vloge tudi od nečlanov, koje sprejemanje smatra kot sredstvo v dosego napominanega namena, in da sprejemanje teh vlog po §-ih 2., b) in 51. pravil uvršča v svoje poslovanje, ne nasprotuje preje omenjenemu zakonitemu določilu, ker to opravilo pospešuje namen družbe, namreč pridobivati denarna sredstva svojim članom, in zadrugi ni prepovedano, sklepati pravna opravila s tretjimi osebami, kar izhaja ne samo iz vsebine §-ov 12., 14., 16., 18., 19., 40., 43., 48. združnega zakona, ampak tudi iz določil §-ov 2. in 5. zakona od 21. maja 1873, št. 87. drž. zak. in iz §-a 1. zakona od 27. decembra 1880, št. 151. drž. zak., ker leta slednja določila izrečno govore o opraviilih zadruge z nečlani, kakor tudi o posojilih in o denarnih vlogah nečlanov; in ker se konečno vprašanje, je li treba za sprejemanje hranilnih vlog od članov vladne koncesije, iz besedila §-ov 92. in 93. združnega zakona ne more razreševati, ampak je v smislu teh paragrafov v prvi vrsti upravno oblastvo zato poklicano; in mora z ozirom na ta zakonita določila zadruge sama, ako hoče izvrševati podjetja, za katera je po zakonu treba vladnega dovoljenja, priskrbeti si to dovoljenje,

ne more se pa zahtevati, da mora zadruga predložiti to dovoljenje še predno se je izvršil vpis, s katerim zadruga še le nastane.

Kazensko pravo.

a) Urednik časopisa se mora z vsebino tiskovine, ki jo urejuje, vsaj v toliko seznaniti, da more za časa preprečiti obnarodenje kaznivega obsega iste. — Po §-u 24. tisk. zak. je kaznivo ne samo ponavljanje prepovedanega članka od besede do besede, nego vsaka obnova, ki kaznivo vsebino grajanega članka bistveno in formalno posnema. — Tiskar časopisa ni dolžan zasledovati, se-li oblastvu naznanjeni urednik istinito z urejevanjem lista peča, kajti samo vedoma krive navedbe so po §-u 9. tisk. zak. kaznive. — Prememba zapora v globo (po §-u 261. k. z.) je dopustna tudi, kadar zakon kumulativno zapor in globo določa (§ 250. k. z.).

Državno pravdnštvo je obtožilo izdajatelja časopisa »Zora« Rajmunda D. radi pregreškov po §-ih 9. — tretji in četrti odstavek — 11. in 24. tisk. zak., odgovornega urednika Pavla P. radi pregreškov po §-ih 9. — tretji in četrti odstavek — 11. tisk. zak., in tiskarja Antona K. radi pregreška po §-u 9. — tretji in četrti odstavek.

Okrožno sodišče rovinjsko je proglasilo Rajmunda D. in Pavla P. kriva pregreška po §-u 9., tretji in četrti odstavek tisk. zak. in je obsodilo v smislu navedenega §-a in z uporabo §-ov 260., *lit. b*), 261. in 266. k. z. prvoimenovanega na globo 40 gld., drugoimenovanega na globo 15 gld., a je oprostilo obtožbe Rajmunda D. in Pavla P. radi pregreška po §-u 11. tisk. zak., Rajmunda D. tudi radi pregreška po §-u 24. tisk. zak. in Antona K. radi pregreška po §-u 9. tisk. zak.

Zoper rzsodbo so vložili ničnostno pritožbo Rajmund D. in Pavel P. radi obsodbe po §-u 9. tisk. z., in državno pravdnštvo radi oprostitve Rajmunda D. in Pavla P. pregreška po §-u 11. tisk. z., radi oprostitve Rajmundu D. po §-u 24. tisk. z., radi oprostitve Antona K. po §-u 9. tisk. zak. in radi premembe kazni zapora v globo glede Rajmunda D. in Pavla P.

Kasacijsko sodišče je z razsodbo od 28. septembra 1895, št. 7410 ugodilo pritožbi državnega pravdnštva glede oprostitve Rajmunda D. pregreška po §-u 24. tisk. zak., ter je le-tega obsodilo na skupno globo 55 gld., a je odbilo ničnostne pritožbe v vseh drugih preje omenjenih točkah.

Razlogi:

I. Rajmund D. in Pavel P. se pritožujeta, ker sta bila kriva proglašena pregreška po §-u 9 tisk. zak., storjenega s tem, da je bil Pavel P. lažnjivo naznanjen in potem v vsaki številki posebej naveden kakor urednik časopisa »Zora«. Pritožba trdi, da ima Pavel P. vse lastnosti urednika, ki je zahteva § 12. tisk. zak.; da je v prejšnjih časih urejeval časopisa »Posluh« in »Obujenje«, ne da bi se bilo oblastvo temu protivilo; da so tudi prvi sodniki vgotovili, da je Pavel P., dasi le deloma, na urejevanje lista »Zora« vplival; da zakon ne določa, kakošna bodi delavnost in kakošen vpliv urednika na vsebino časopisa. Toda ničnostna pritožba, ki se naslanja na § 281., št. 9., *lit. a)* k. pr. r. ni vtemeljena. Ni vprašavno pomanjkanje zakonitih sposobnostij Pavla P. za urednika tiskovine, niti izključuje sodni dvor njega intelektualne zmožnosti; nego vgotovljeno je samo, da ni obtoženec Pavel P. nobenih uredniških opravil opravljal, ter samo radi tega je bil obsojen. Pravo je sicer, da ne nahajamo v zakonu izrecnih določil o kakovosti opravil urednikovih za vsak poseben slučaj. Toda neposredno sledi iz določila člena III., odst. 1. zakona od 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak., da je najmanje dolžnost urednika, da se pravočasno seznani z vsebino tiskovine, ki jo urejuje, vsaj v toliko, da more zaprečiti obnarođenje kacega kaznivega odstavka tiskovine. Za to se pa obtoženec ni trudil. Sodni dvor je temveč vgotovil, da je obtoženec samo časopis naročnikom na dom donašal, in njemu, kakor navideznemu uredniku dostavljena pisma, ne da bi jih prebral, Rajmundu D., kakor pravemu uredniku, izročal. A to pač niso uredniška opravila. Da je bil obtoženec Pavel P. pravcati „slamnjak“ in nič drugega, kaže tudi okolnost, ki jo je sodni dvor vgotovil, da je namreč naprosil, vsled premnogih konfiskacij lista pravega urednika Rajmunda D., naj svojo preostro pisavo nekoliko brzda, česar bi mu ne bilo treba, ako bi bil sam na urejevanje lista v tem oziru kaj vplival.

— II. Pritožba ničnosti državnega pravdnštva: a) Le-ta pobija ono

točko razsodbe, s katero sta bila oproščena Rajmund D. in Pavel P. pregreška po §-u 11. tisk. zak. Razsodbeni razlogi ne nasprotujejo sami sebi v smislu §-a 281., št. 5. k. pr. r., ko z ene strani trde, da ni Pavel P. nikoli urejeval lista „Zora“, a z druge strani vgotavljajo, da se sodni dvor ni prepričal, da je le-to razmerje obstajalo in bilo dogovorjeno mej Pavlom P. in Rajmundom D. že takrat, ko se je bilo naznanilo (v smislu §-a 9. tisk. zak.) pri oblastvu vložilo; v le-tem slučaju bi bilo naznanilo vsekako že od prvega začetka lažnjivo. Misliti se pa more, — dasi je neverojetno — da sta obtoženca nameravala in celo določila, da se bo Pavel P. pečal z urejevanjem lista, a da se je samo kasneje razmerje tako premenilo, da ni le-ta nikako vplival na urejevanje. Zmožnosti Pavla P., ob katere se ničnostna pritožba spodtika, so bile po mnenji sodnega dvora zadostne za urejevanje časopisa; radi tega je bilo misliti, da je Pavel P. početkom vendar-le nameraval list urejevati. Nevtemeljena je pritožba ničnosti državnega pravdnistva tudi z ozirom na § 281., št. 9., *lit. a)* k. pr. r., glede prestopka po §-u 11. tisk. zak., kajti le-tu grajana opustitev naznanila o premembni uredništva je predmet obtožbe radi (splošno) napačnega (lažnjivega) naznanila in je v le-tej obtožbi zapopadena. *b)* Pretresovaje učin po §-u 24. tisk. zak. bila je podlaga razmotrivanjem sodnega dvora pravno napačen nazor, vtemeljivši oprostitev s tem, da ne kaže drugi, v številki 6. časopisa objavljeni, po §-u 24. tisk. zak. grajani članek s prvim, v številki 5. objavljenim ter zaplenjenim člankom, glede oblike take identitete, da bi se ga moglo smatrati kot obnovo prvega članka, t. j. prepis celega članka ali dela istega. To menenje pa je preozko. V obseg §-a 24. tisk. zak. zapade ne samo doslovna ponova zaplenjenega članka, nego vsaka obnova istega, ki posnema bistveno in formalno njegovo kaznivo vsebino. Iste misli kakor prvi izraža tudi drugi članek, in v njem nahajamo celo vrsto besed in sramotilnic, ki je rabi tudi prvi članek. Radi tega se more po pravici trditi, vsaj v kolikor se tiče zaplenjenega dela vsebine grajanega sestavka, da se bistvo in oblika družega članka ujemata z bistvom in obliko prvega članka. Po krivici smatra izpodbijana razsodba odločilno okolnost, da manjka v drugem članku zadnji odstavek prvega članka, v katerem odstavku se očita deželnemu odboru, da ugoduje in daje prednost Hrvatom, kajti spisom nasprotna je trditev, da učinja ravno napominani odstavek kaznivi učin prvega članka, dočim

je razvidna nasprotnost iz razlogov razsodila, ki obsega prepoved cele vsebine prvega članka. V tej točki je bila toraj vtemeljena ničnostna pritožba državnega pravdnštva. c) Državno pravdnštvo se pritožuje po §-u 281., št. 5. in 9., *lit. a)* k. pr. r. radi oprostitev obtoženca Antona K. od pregreška po §-u 9. tisk. zak. Pritožba ni vtrjena. Sodni dvor ni smatral vgotovljene okolnosti, da je bilo Antonu K. znano razmerje, ki je obstajalo med Rajmundom D. in Pavlom P. glede urejevanja časopisa. Le-to nepoznanje rečenega razmerja opravičuje sodni dvor s tem, da je bil Anton K. samo redko kedaj prisoten v tiskarni; da je tiskarna prostorno oddaljena od uredništva; da je Anton K. poredkoma govoril z Rajmundom D. in Pavlom P. Radi tega se ne more očitati razsodbenim razlogom, da ne soglašajo s pravnimi spisi, niti da so nepopolni. Saj vendar niso izjave Antona K. navskriž z napominanimi vgotovljenji. Kajti Anton K. se je bistveno zagovarjal s tem, da ni vedel, kakov vpliv je imel Pavel P. na urejevanje časopisa. Dokler pa ni vgotovljena okolnost, da je obtoženec Anton K. vedel, da je v listu kakor urednik imenovani Pavel P. samo „slamnjava“ predstavljal, se ga ne more krivim proglasiti po zadnjem odstavku §-a 9. tisk. zak. radi „vedoma“ krive navedbe. Krivda, ki jo očita državno pravdnštvo Antonu K. zato, ker ni storil, da si so okolnosti tako nanašale, potrebnih korakov v zasledovanje pravega razmerja, ter s tem svojo nevednost sam zakrivil, ne more nadomestiti po zakonu zahtevane vednosti (napačne navedbe). Ni dopustno, kakor hoče ničnostna pritožba, jednati vednosti zakriviljeno nevednost; kajti zakon izrecno poudarja v §-u 9. vednost (napačnosti navedbene) in le-ta znak učina nahajamo tudi drugod v tiskovnem zakonu, n. pr. v §-ih 1. in 24.; zadnjenavedeni § razloča izrecno dva slučaja: Pri razširjevanji prepovedane tiskovine ne zahteva zakon vednosti o pravilnem razglašenji prepovedi; zahteva pa jo izrecno, ko gre za razširjevanje samo zaplenjene tiskovine. d) Slednjič se opira ničnostna pritožba državnega pravdnštva na § 281., št. 11. k. pr. r. (radi prestopa pravice premembe kazni), ker je bila prisojena obtožencema Rajmundu D. in Pavlu P., v smislu 4. odstavka §-a 9. tisk. zak., ki določa globo od 20 do 200 gld. in vrhu te zapor od enega tedna do enega meseca, vsled premembe zaporu v globo, samo denarna kazen. Tudi v tej smeri ni vtemeljena pritožba. Opira se očitvidno, na nazor, da je dopustna po §-u 261. k. z. prememba kazni samo

tam, kjer zaprečuje zakon izključno samo kazen zapor, da pa je prisoditi zaporno kazen vspešno z globo, kadar zaprečuje zakon kumulativno (§ 250. k. z.) zapor in globo. Toda v §-u 261. k. z. ni najti podlage temu menenju; dočim dovoljuje rečeni § sploh in brez nikake vtesnitve premembo vsake kazni zapor v gmotnim razmeram kaznivca primerno globo; a kazanje zakona na „posebnega ozira vredne okoliščnosti“ ne opravičuje po državnem pravdnistvu zagovarjane vtesnitve, kajti takove okoliščnosti morejo obstajati ravno tako v slučajih, v kateri je zaporna kazen kumulativno zažugana, kakor v onih, v katerih je določen izključno samo zapor. Obstajale bi neopravičene strogosti, ako bi bila izključena v takovih slučajih prememba kazni (bila bi n. pr. dopustna pri prestopku tatvine po §-u 460. k. z., a ne pri pregreških po §-ih 9. in 11. tisk. zak.). Določilo §-a 261. k. z. ne namerava olajšanja kazni, nego omogoča samo kazen pōtem dopustne premembe kazni v vsacem posameznem slučaju individualni krivdi prikrojiti (primerno odmeriti). Dоследno bi morala biti nedopustna po menenji ničnostne pritožbe tudi prememba kumulativno zažugane denarne kazni v smislu §-a 260., *lit. a)* k. z., kar bi povzročalo očite neprilicnosti, kadar obstajajo uveti rečenega §-a; istotako bi bila nedopustna prememba zaporne kazni v globo, kadar jo zakon preti vspešno s kako drugo kaznijo (izgubo obrti, zapadom predmetov, odpravo, iztiranjem). Kumulativno zapretilo zaporne in denarne kazni vsekako ne izgublja svojega vpliva, kajti v slučajih, v katerih prisoja sodnik o kumulativnem kazenskem zapretilu samo globo, mu je uvaževati, da mora prisoditi vrhu globe, določene po zakonu, mesto zapor, tudi še drugo, obtoženčevim gmotnim razmeram primerno denarno kazen, ki jo more, za slučaj neiztirljivosti, nadomestiti ona zaporna kazen, ki bi jo bil sodnik po zakonu prisodil, brez ozira na premembo kazni, dočim je za slučaj neiztirljivosti po zakonu določene globe, določena premembena odmera zapor v §-u 260. k. z., odnosno v §-u 1. naredbe just. min. od 11. februarja 1855, št. 30. drž. zak. Iz preje navedenih razlogov bilo je ugoditi ničnostni pritožbi državnega pravdnistva samo v točki, ki izpodbija oprostitev obtoženca Rajmunda D. pregreška po §-u 24. tisk. zak., odbiti jo pa kakor nevtemeljeno v drugih točkah. Z ozirom na razveljavljenje rabsodbe v napominani točki in glede kazni obtoženca Rajmunda D., bilo je

stvarno razsoditi, kakor v besedilu razsodbe povedano, slovom §-a 288., odstavek 3. k. pr. r. in na podlagi vgotovljenj prvih sodnikov.

Gérkič.

b) Grobove odkopavati se sme samo z dovoljenjem političnega oblastva in v prisotnosti za to odrejenega zdravstvenega organa (§ 306. k. z.). — Občinskemu tajniku morajo biti znane tudi ministerske naredbe.

V Motovunu so leta 1894. pokopališče razširjali. Radi tega so morali na dveh straneh ozidje podreti. Vsled tega dela so bili ostali nekateri grobovi odkriti. Odkopano je bilo tudi grobišče kanonika Petra K., umršega 1893. l. tako, da je bila njegova krsta čez polovico odkrita. To se ni zdelo dostojno pokojnikovemu bratu Dragotinu K., občinskemu tajniku motovunskemu, ki si je zato dolgo časa glavo belil, kako bi bratov grob zakril ali prenesel. Pritožil se je bil sicer inženjerju, ki je delo vodil in nadzoroval, in okrajnemu zdravniku, ki je kakor odposlanec političnega oblastva delu prisostoval, da mu je bilo jako neljubo, da je ostal grob njegovega brata dlje časa odprt, toda rečena vladna organa nista mogla njegovim pritožbam ustreči, ker nista mogla groba pokriti, niti ga (iz zdravstvenih ozirov) prenesti. Zato si je Dragotin K. sam pomagal, opirajoč se na vplivnost svoje mogočne in bogate rodbine in na svojo lastno avtoriteto občinskega tajnika. Necega dne je bil odpotoval motovunski župan v bližnjo vas k svojim sorodnikom. Uporabivši to začasno odsotnost županovo, ukazal je Dragotin K. občinskim slugam, da so drugje novo grobišče izkopali in v isto prenesli krsto njegovega brata. Inženjer, okrajni zdravnik in žandarmarijski stražmešter so protestovali zoper samovlastno postopanje Dragotina K.; toda le-ta je trdil: da politično oblastvo more, kadar mu drago grobove odkopati ali prenesti; da politično oblastvo prve instancije je županstvo; da on nadomestuje župana v njegovej odsotnosti; in da se ne sme toraj nobeden njegovemu postopanju protiviti.

Državno pravdništvo pa ni odobravalo nazorov Dragotina K., ter ga je obtožilo pregreška po §-u 306. k. z., in okrožno sodišče rovinjsko ga je proglasilo krivim v smislu obtožbe.

Obtoženčevo pritožbo ničnosti je kasacijsko sodišče z razsodbo od 19. aprila 1895, št. 1931 odbilo iz tehle razlogov:

Upravnopravni propisi, izrecno 1. in 3. odstavek naredbe od 3. maja 1874, št. 56. drž. zak., določajo, da ne sme nikdo odpirati ali prenašati grobov brez dovoljenja cesarskih političnih oblastev, in da so sploh določena takova odkritja ali prenašanja grobov samo osebnim prisostovanjem zdravstvenih organov. Z ozirom na rečena zakonita določila, na besedilo §-a 306. k. z., in na propise, obstoječe glede izkopavanja trupel, ni dvoma, da ni smel obtoženec, ne kakor zasebnik, ne kakor občinski tajnik (tudi če bi bil pooblaščen zastopati župana za njegove odsotnosti), odrediti izkopanje svojega, leta 1893. umrlega brata in prenos istega v novo grobišče motovunskega pokopališča; ter da je obtoženec zakrivil po §-u 306. k. z. neopravičeno odkritje groba in samovlastni prenos človeškega trupla iz istega. Na § 281., št. 9., *lit. a)* k. pr. r. opirajoča se ničnostna pritožba je zato nevtemeljena. Toda tudi pomota, na katero se opira obtoženec v smislu §-a 281., št. 9., *lit. b)* k. pr. r., ne opravičuje obtoženega čina. Ako niso bile obtožencu znane minister-ske nare**d**b^e glede izkopavanja človeških trupel ali ako se je glede le-teh nare**d**eb pomotil, ga v smislu §-a 233 k. z. taka zmota ne opravičuje z ozirom na njegov stan kot občinski tajnik, kajti v tem svojem svojstvu je moral poznati napominane nare**d**b^e. Na drugi strani pa je smatrati neopravičenim prekoračenjem uradne oblasti, da je obtoženec zlorabil začasno in kratko odsotnost župana v to, da je ukrenil v svoji lastni stvari grajani ukaz. Toda sodni dvor izključuje pomoto ali nevednost obtoženca, kazoč na vstanovljene dejanske okolnosti, da je obtoženec opustil, dasi je bil žandarmerijskim stražmešтром opozorjen na dotične politične nare**d**b^e, le-temu opominu slušati in odredbo političnega oblastva počakati. Radi tega je bilo pritožbo ničnosti odbiti.

Gérkič.

c) O kupovanji volilnih glasov po členu VI. zakona od 17. decembra 1862, št. 8. drž. zak. za 1863. l. mora biti povratno odplačilo vsaj približno določeno.

Ničnostno pritožbo državnega pravdnštva zoper razsodbo rovinjskega okrožnega sodišča od 24. septembra 1895, št. 4418, s katero je bil Anton B. pregreška po členu VI. zakona od 17. decembra 1862, št. 8. drž. zak. za 1863. l. oproščen, je

odbilo kasacijsko sodišče z razsodbo od 23. januarja 1896, št. 13802 ex 1895.

Razlogi:

Razsodno sodišče je smatralo vgotovljenim čin, da se je izrazil obtoženec Anton B., ko je nagovarjal Ivana M., naj odda svoj glas kandidatom laške stranke, da »bo plačan, kedor bo tako glasoval«. Pritožba državnega pravdnštva trdi, da je bilo obtoženca, na podlagi omenjenega stvarnega ustanovljenja krivim proglasiti pregreška poskušanega volilnega podkupa v smislu §-ov 8., 239. k. z. in čl. VI. zakona od 17. decembra 1862, št. 8. drž. zak. za 1863. l., ali vsaj pregreška poskušane zapeljevanja k rečenemu kaznivemu dejanju po §-ih 9., 239. k. z., ter da je radi tega nična razsodba v smislu §-a 281., št. 9. *lit. a)* k. pr. r. glede oprostitve obtoženca radi vprašavnega čina. Toda ničnostna pritožba ni vtemeljena. O poskušanem zapeljavanji volilcev Ivana M. k prodaji svojega glasu se zato ne more govoriti, ker bi se pokazal, priznavši celo, da je obtoženčevo dejanje učinjalo nagovarjanje Ivana M. k prodaji njegovega glasu, takov poskus volilca k prodaji nagovoriti, edino le kakor poskus kupa in bi bila zavernitev, odnosno nebriznost, za takovo nagovarjanje od strani volilca od volje storilca neodvisna, in toraj za prištevanje kaznivega poskusa po §-ih 8. in 239 k. z. merodajna zapreka. A obtoženčevega čina, kakor ga je vgotovilo razsodno sodišče, se ne more smatrati niti poskusom pregreška zapeljevanja k volitvenemu podkupu. Res je vsekako, da ni pojem kupovanja v smislu člena VI. napominanega zakona identičen s pojmom kupovanja po državljanskem zakonu, posebno ker ni mogoča predaja (§ 1061. drž. zak.) volilnega glasu, in ker more obstajati kupnina istega ne samo v gotovini (§ 1055. drž. zak.), nego tudi v drugačnih dobičkih; a na drugi strani je tudi gotovo, da zahteva člen VI. navedenega zakona ustanovitev (popolno izvršitev) pogodbe, ki pa je le tedaj mogoča, ako se je povratno odplačilo, obečani dobiček vsaj približno določil. V predstojećem slučaju pa ni nikako določen dobiček, kajti besede, ki jih je obtoženec Ivanu M. izrekel, ne obsezajo nikacega naznanila glede povračila, in se ne morejo zato smatrati za sposobno ponudbo k izvršenju pogodbe v smislu člena VI. rečenega zakona, in radi tega tudi ne za učin poskusa pregreška zapeljevanja k volilnemu podkupu. Pritožbo ničnosti je bilo radi tega odbiti.

Gérkič.

